

Yazarlar/Authors

Yüksel GÜNDÜZ* Ertuğ CAN**

Makale Adı/Article Name

Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Becerileri***

Teachers' Skills to Manage Undesirable Student Behaviors According to Student Views

ÖZ

Çalışmanın amacı, öğrenci görüşlerine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerini ortaya koymaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 öğretim yılında Kırklareli ili sınırları içinde bulunan Anadolu, Fen ve Meslekî Teknik Liselerde öğrenim gören 570 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri "Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, frekans ve yüzdelikler, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi ve ANOVA analizleri yapılmıştır. Öğrenciler göre, öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerini "ara sıra" ve "orta düzeyde" yerine getirmektedirler. Cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme durumuna ilişkin öğrenci görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Burada, erkeklerin algıladıkları öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisi, kızlarla yaklaşık aynı düzeydedir. Sınıf düzeyi değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Lise türü değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin öğrenci görüşleri arasında, ölçek toplam ve istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ancak istenmeyen öğrenci davranışlarına tepkide bulunma ve istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre, öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını yeterli düzeyde yönetemedikleri için öğretmenlere bu konuda çeşitli eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğrenci, İstenmeyen Davranış, Davranışı Yönetme

ABSTRACT

The research aims to find out teachers' skills to manage undesirable student behaviours according to student views. The survey model was used in the research. The study group of this research consists of 570 students studying at Anatolian, Science and Vocational Technical High Schools in the province of Kırklareli in the 2021-2022 academic year. The research data were collected with the "The Scale of Teachers' Management of Undesirable Student Behaviours". In the analysis of the data, frequencies and percentages, arithmetic mean, standard deviation, t test and ANOVA analyzes were performed. According to the students, teachers perform the skills of managing undesirable student behaviours "occasionally" and "midlevel". In regard to the gender variable, there was no statistically significant difference between the students' views on managing undesirable student behaviours by the teachers. At this point, the ability of teachers to manage undesirable student behaviours perceived by boys is about the same level as girls. In accordance with the grade level variable, significant differences were found between the students' views on the ability of teachers to manage undesirable student behaviours. As regards the high school type variable, there were no significant differences between the students' views on the ability of teachers to manage undesirable student behaviours in the total scale and in the sub-dimension of managing undesirable student behaviours. However, significant differences were found in the sub-dimensions of reacting to undesirable student behaviours and preventing undesirable student behaviours. Under the research results, since teachers cannot manage undesirable student behaviours adequately, various educational activities should be organized for the teachers.

Keywords: Teacher, Student, Undesirable Behavior, Managing Behavior

* Doç.Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, yukselgunduz0735@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-4710-8444

**Doç.Dr. Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı,

ertugcan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0885-9042

*** Araştırma için Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulundan 15.10.2020 tarih ve 35523585-199-E.15323 sayılı Etik Kurulu izni alınmıştır.

Extended Abstract

Most of the behaviours that students demonstrate in school are acquired in out-of-school environments. Teachers have a tremendous responsibility to transform behaviours unsuitable for the school environment into behaviours suitable for the school environment. Teachers should also have the knowledge, experience and competence to fulfil the requirements of this responsibility. Otherwise, an undesirable behaviour may generate more undesirable behaviour. In this process, the teacher tries to alter undesirable student behaviours into desirable ones based on scientific principles.

Undesirable behaviours in the classroom impede educational activities, induce disruptions in the performance of activities and disrupt the order of the classroom. When examining the essence of undesirable student behaviours, it is seen that they originate from the student, school or classroom environment, teacher, family, communication barriers and curriculum. In order to prevent undesirable behaviours, the teacher should take some scientific actions. It is possible to list these actions as understanding the problem, ignoring, warning, making amendments to the lesson, allocating responsibility, talking to the student, consulting with the school administration and family (Başar, 2014: 197-210), benefiting from psychological counselling and guidance services, and managing undesirable behaviour. In the literature, considering student opinions, it has been observed that there are not enough researches on teachers' ability to manage undesirable student behaviours. For this reason, the research is considered necessary to eliminate the lack of study in the literature.

In this context, the research aims to reveal teachers' skills to manage undesirable student behaviours considering student views. In this context, answers to the following questions were sought.

- 1) According to student opinions, what is the level of teachers' ability to manage undesirable student behaviours?
- 2) Is there a significant difference between the student's views on the ability of teachers to manage undesirable student behaviours according to gender, grade level and school type (high school type) variable?

Method

In this research, survey model was utilized. The survey model is research that aims to identify the characteristics and views of large groups. Survey model research generally seeks answers to questions such as how, how often, when, where, and at what level. The study group of this research consists of 570 students studying in Anatolian High School, Science High School and Vocational Technical High Schools in the province of Kırklareli in the 2021-2022 academic year.

In the research, 64.6% of the students were girls, and 35.4% were boys. 26% of them are in 9th-grade, 27.4% are in 10th-grade, 19.6% are in 11th-grade, and 27% are 12th-grade students. 60.7% of the students are in Anatolian High School, 23% in Science High School and 16.3% in Vocational Technical High School. The data were collected with the "Scale of Teachers' Ability to Manage Undesirable Student Behaviors", consisting of twenty three items and three sub-dimensions developed by the researchers. Frequencies and percentages were found for the analysis of demographic data. Arithmetic mean and standard deviation values determined teachers' ability to manage undesirable student behaviours. The t-test (unrelated group) for the significant difference between the student's views on the ability of teachers to manage undesirable student behaviours according to the gender variable, the ANOVA (one-way analysis of variance) test for the grade level and school type variable, and the Post-hoc techniques to determine the significant differences between the groups. The "Scheffe" test techniques included in the study were used. SPSS for Windows 15.0 package program was utilized to analyse the data.

Findings

According to the research findings, students' views on the ability of teachers to manage undesirable student behaviours were at the level of "sometimes", with an average of $\bar{x}=3.09$. Accordingly, teachers' ability to manage undesirable student behaviours is at a "medium" level. In terms of the gender variable, no

significant difference was found in the t-test for the total and sub-dimension scores of the Teachers' Ability to Manage Undesirable Student Behaviors ($p>.05$). At this point, boys' perceptions of teachers' undesirable student behaviours are at the same level as girls'.

Regarding the class variable, the one-way analysis of variance (ANOVA) performed for the total scores of the sub-dimensions of preventing and responding to undesirable student behaviours in the Teachers' Ability to Manage Undesirable Student Behaviors Scale, a statistically significant difference at the level of .001 was found. However, the sub-dimension of managing undesirable student behaviours and the total scale scores did not demonstrate significant differences according to the grade level. At this point, the scale average of the 9th grades in the sub-dimensions of preventing undesirable student behaviours and reacting to undesirable student behaviours is significantly higher than all other grade levels (at .01 level).

Under the high school type variable, the sub-dimensions of preventing undesirable student behaviours, reacting to undesirable student behaviours, and the scale in the total mean score of Vocational Technical High School students were significantly different from those of Anatolian high school students at the level of .001. No significant differences were found in the sub-dimension of managing undesirable student behaviours. In the sub-dimension of preventing undesirable student behaviours, the scale average of Vocational Technical High School students is significantly higher than all other high school types (.05). In the sub-dimension of reacting to undesirable student behaviours, the scale average of Vocational Technical High School students is higher than that of Anatolian High School students. In the total scale, the mean score of Vocational Technical High School students is significantly higher than that of Anatolian high school students at the level of .001.

Giriş

Öğrencilerin, okul ortamında gösterdikleri davranışların büyük bir kısmı, okul dışı ortamlarda kazanılmaktadır. Bu davranışların bir kısmı okul ortamına uygun davranışlar iken, bir kısmı da uygun olmayan davranışlar olabilmektedir. Okul ortamına uygun olmayan davranışların, okul ortamına uygun davranışlara dönüştürülmesinde en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler de bu sorumluluğun gereğini yerine getirebilecek bilgi birikimine, tecrübeye, donanımına ve yeterliğe sahip olmalıdırlar. Aksi durumda bir istenmeyen davranış, daha çok istenmeyen davranış üretebilir. Bu süreçte öğretmen, bilimsel ilkelerden hareketle, daha çok istenmeyen öğrenci davranışlarını, istenilir hale dönüştürmeye çalışır. Bu süreçte öğretmene önemli görevler düşmektedir. Görevin doğru olarak yerine getirilmesi de öğretmenin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme yeterliği ile ilgili bir durumdur. Wong, Wong, Jondahl, & Ferguson'a (2019) göre, etkili öğretmenlerin en önemli özellikleri arasında sınıf yönetimi becerileri ile derse hakim olmaları yer almaktadır. Öğretmenlerin sınıf içi görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için sınıf yönetme becerilerine sahip olmaları gerekir. Öğretmenlerin sınıfı etkili yönetebilmeleri, sınıfın ve okulun etkililiğine ve başarısına olumlu katkılar sağlayacaktır. Sınıf yönetimi boyutları (Aydın, 2015; Başar, 2014), esas alındığında öğretmenlerin sınıfın fiziksel düzeni, sınıf içi ilişkilerin düzenlenmesi, zaman yönetimi, plan-program etkinliklerini gerçekleştirme, davranış düzenlemeleri, motivasyonu sağlama, olumlu sınıf iklimi oluşturma ve özel gereksinimli öğrencilerin yönetiminde yeterli ve etkili olmaları gerekmektedir. Sezer ve Can'a (2022) göre öğretmenlerin sınıf yönetimini etkileyen faktörler arasında öğrencilerin tutumu, öğretmenin niteliği, velilerin tutumu, okul yönetimi, sosyo-ekonomik yapı ve fiziki yetersizlikler yer almaktadır.

Öğretmen alanının uzmanı bir meslek sahibi olarak, farklı enstrümanlar ve notalar arasındaki ahengi sağlayan bir orkestra şefi, yaşamın kurallara uygun olarak sürdürülmesine özen gösteren bir hakem ve sınıfın nabzını ölçen bir doktordur (Jones ve Jones, 1982; Akt: Aydın, 2015: 20). Genel olarak, öğretmenlerin görevi, sınıfta düzeni sağlayarak, sınıfı eğitim öğretim için hazır hale

getirip, uyanık tutmaktır (Stevenson, 1991). Bu önemlidir, çünkü bu konuda yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin zamanlarının %19'unu sınıf düzeninin sağlanmasına ayırdıkları görülmüştür (Açıkgöz, 1992). Kerry, & Nelson'ın (1989) belirttiği gibi, öğretmenler sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla sıkça karşılaştıklarında bozulan sınıf düzenini sağlayabilmek ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarını kontrol edebilmek için daha çok zaman harcamak zorunda kalmakta, öğretim etkinliklerine gereken önem verilememektedir. Bu durumda, öğrenci davranışlarının sınırlandırılmasına ihtiyaç duyulmakta ve genellikle yaşça daha küçük çocukların, büyüklere oranla daha fazla sınırlandırılmaya ve rehberliğe ihtiyaçları bulunmaktadır (Moore, 1992: 271). Diğer bir ifadeyle, öğrenciler yerine getirmeleri gereken sorumluluklarını yerine getirmiyorlarsa, öğretmenin uygun davranışı öğrencilere hatırlatması gerekmektedir (Bull ve Solity, 1987:146). Ancak, bu hatırlatmanın uygun bir dille olması, bıktırıcı ve incitici olmaması gerekmektedir.

Sınıftaki eğitim öğretim etkinliklerini engelleyen, etkinliklerin yapılmasında aksamalara neden olan ve sınıf düzenini bozan davranışlara istenmeyen davranış denir (Burden, 1995: 15). Alanyazın incelendiğinde, istenmeyen öğrenci davranışlarının, hakaret etmek, fiziksel müdahalede bulunmak, gürültülü ve ilgisiz konularda konuşmak, aldatmak, görev dışı davranışlarda bulunmak, kurala uymayan bir şekilde yeme ve içme davranışı göstermek, araç-gereçlere zarar vermek, zamansız harekette bulunmak, öğretmene itaatsizlik etmek (Wragg ve Dooley, 1996: 21-46), saldırganlık, ahlâksızlık, dersi bölmek ve sorumluluk almaktan kaçınmak (Charles, 1996: 2) olduğu görülmektedir. Öğrenciler sınıfta genellikle öğretmenlerine ve arkadaşlarına yönelik istenmeyen davranışlar göstermektedir (Karadağ ve Öney, 2006).

İstenmeyen öğrenci davranışları aynı zamanda sınıf disiplinini de bozan davranışlardır. Oysa sınıf disiplini, etkin bir eğitim ve öğretim için son derece önemlidir. Sınıfta disiplin sağlamanın amacı, öğrenciyi sindirmek, cezalandırmak ve korkutmak değil, ona yardımcı olmak, güven kazandırmak, istenmeyen davranışları en aza indirmek ve istenilen davranışları desteklemek olmalıdır (Chemlynski, 1996: 43).

İstenmeyen öğrenci davranışlarının kaynaklarına bakıldığında, bunların, öğrenci kaynaklı, okul ortamı, ailevi nedenler, sınıf ortamı, öğretmen kaynaklı, iletişim engelleri ve müfredat kaynaklı olduğu görülmektedir (Ataman, 2001; Aydın, 2015; Başar, 2014; Cangelosi, 2016; Erden, 2001). Öğrenci okula gelmeden önce, davranış kalıplarından çoğunu ailede kazanır. Ayrıca ailede kazanılan ve istenmeyen bazı alışkanlıkların okul tarafından düzeltilmesi de oldukça güçtür (Bursalıoğlu, 1987). Öğrencinin fiziksel ve zihinsel engel durumu, kişiliği, düşük öğrenme seviyesi, özgüven eksikliği, bilgisizliği istenmeyen davranışları ortaya çıkarır (Dağlı ve Baysal, 2011: 66). Okuldaki sınıfların düzeni, öğrenci sayısı, derslik sayısı, bahçe durumu, spor salonu, fizikî olanaklar ve kuralların fazlalığı istenmeyen davranış üretir (Başar, 2014: 22). Velilerin, sosyo-ekonomik düzeyinin düşüklüğü, çocuğa şiddet uygulamaları, yoğun olarak bir işte çalışmaları, öğrencilerin sınıf içi davranışlarını olumsuz etkilemektedir (Akar, Erden, Tor ve Şahin, 2010: 799). Sınıfın genel görünümü, sınıfın yerleşim düzeni, öğrenci sayısı, temizlik, ısı, renk, gürültü ve ışık olarak özetlenebilir (Aydın, 2015: 35-37). Sınıf ortamının fiziksel düzenlemesi kapsamında sınıfın büyüklüğü ve sınıftaki öğrenci sayısı, sınıfın aydınlatılması, ısıtılması, gürültü düzeyi, temizlik ve hijyeni, görünüm ve estetiği, rengi, sınıftaki eğitsel araçların durumu ile öğrencilerin oturma düzenleri (Aslan ve Baydın Aslan, 2022), sınıftaki öğrenci davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bunların azlığı, çokluğu, iyi planlanamaması ya da iyi yönetilememesi istenmeyen öğrenci davranışına neden olabilir. Öğretmenin ruhsal ve duygusal yapısı, yaşantısı, görünüşü, özgüveni, olaylara bakışı, kültürü, davranış biçimi,

öğrencilerin davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Yiğit, 2010: 7). Saygılı ve Gürşimşek'e (2008) göre, öğrencilerin sınıf içi istenmeyen davranış sergilemelerinde öğretmenlerin tutum ve yaklaşımları etkili olmaktadır. Hem öğretmen hem de öğrenci kaynaklı olan sınıf içi iletişim engelleri, görsel ve işitsel bozukluklardan, öğrencinin anlatılanları yarırsız görmesinden kaynaklanmaktadır (Memişoğlu, 2010: 141-142). Takip edilen müfredatın öğrenci seviyesi ve özelliklerine uygun olmaması, ders anlatım yönteminin öğrenciye uygun düşmemesi durumunda, öğrenci derse katılmada ve dersi anlamada zorlanacak, konunun kapasitesini aştığını düşünerek, ders dışı başka istenmeyen davranışlara yönelecektir (Yiğit, 2010: 84).

İstenmeyen davranışların önlenmesine yönelik, öğretmenin bilimsel olarak bir takım eylemlerde bulunması gerekmektedir. Bu eylemleri, sorunu anlamak, görmezden gelmek, uyararak, derste değişiklik yapmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak, okul yönetimi ve ailesi ile görüşmek (Başar, 2014: 197-210), PDR hizmetlerinden yararlanmak ve istenmeyen davranışı yönetmek olarak sıralamak mümkündür. Belirtilen eylemlerin, buradaki sıraya göre yapılması, istenmeyen davranışın önlenmesinde daha etkili olacaktır. Kuşkusuz sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik olarak sınıf kurallarını oluşturmak ve öğrencilerle paylaşmak da önemlidir. Elma'nın (2021) da belirttiği gibi, sınıfta birtakım kurallar veya çalışma ilkeleri belirlemek sınıfa bir yön duygusu kazandırmakta, sınıfın doğasına ve amaçlarına yönelik tartışmalar için de önemli bir katkı sağlamaktadır. Sınıf kurallarının belirlenmesi sürecinde sınıfta bir tartışma ortamı yaratmak, kurallar listesi oluşturmak ve kuralların öğrencilere öğretilmesi (Aytaç, 2014), istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine önemli katkılar sağlayabilir. Ayrıca, sınıfta etkili öğretim ortamı oluşturma, öğrenmeye uygun ortam yaratma, olumlu etkileşim gerçekleştirme, öğrencileri kararlara katma, tartışma ortamı yaratma ve sınıf temsilcilerinin seçiminde demokratik yaklaşımlar sergileme (Gül, 2022), sınıftaki istenmeyen davranışların önlenmesine ve olumlu davranışların gelişmesinde önemli rol oynayabilir.

Öğretmen öncelikle öğrencinin yaptığı davranışın, istenmeyen davranış olup olmadığına karar vermelidir. Yani davranış tanımlanmalıdır. Diğer bir ifadeyle tedavi edici eyleme geçmeden tanı konulmalıdır. Tanı öğrencinin yaptığı davranışın istenmeyen davranış olduğu yönünde ise, bu davranışı önleyici eylemlere geçilmelidir. Bu eylemlerden ilki görmezden gelmedir. Yaygınlık, süreklilik ve yoğunluk sergilemeyen, yalnızca, içinde bulunulan durumdan kaynaklı olarak ortaya çıkan bazı davranışlar, masum öğrenci hataları olarak görülmelidir. Bu gibi öğrenci davranışlarını bir sorun gibi ortaya koymak da doğru değildir. Bunun yanında, görmezden gelinen öğrenci davranışlarının pekiştirilmesinden de kaçınılmalıdır (Aydın, 2015). Küçük dikkatsizlikleri görmezden gelen öğretmenler daha etkili olmuşlardır (Başar, 2014). Görmezden gelme yaklaşımı, hem davranışın meşrulaşmasını önler hem de geçen sürede öğrencinin düzelmesine fırsat verir. Görmezden gelme yetersiz kalınca, uyarıda bulunmak gerekir. İstenmeyen davranışı yapan öğrenci, önce sözsüz sonrada sözlü olarak uyarılır. Öğrenci, bazen yaptığı istenmeyen davranışın farkında olmadığı gibi, o davranışın istenmezliğinin de bilincinde olmayabilir. Öğrenci davranışını biliyor olsa bile, anlamamış olabilir. Uyarma, hem bilmeyi, hem anlamayı sağlayıcı olarak kullanılabilir (Başar, 2014). Derste değişiklik yapmak da istenmeyen davranışı düzeltici etkiye sahiptir. İstenmeyen davranış, daha çok derse ilginin azaldığı durumlarda kendini gösterir. Bundan dolayı dersi öğrenci için ilgi çekici bir duruma getirmek gerekmektedir. Bunun için de, dersin düzeninde, akışında, hızında ve yönetiminde değişiklikler yapmak gerekir. İstenmeyen davranışa karşı diğer bir eylem de öğrenciye sorumluluk vermektir. Bununla birlikte Gündüz'ün (2022) belirttiği gibi, sınıftaki istenmeyen davranışların önlenmesinde sınıfta olumlu bir ilişki düzeni ve iklimi oluşturulması, öğrencilerin sınıf içi

ilişkilerini olumsuz etkileyebilecek korku, kaygı ve heyecanın iyi yönetilmesi, demokratik bir sınıf ortamı oluşturulması ve öğrenciler arası çatışmaların iyi yönetilmesi gerekmektedir.

Yaptığı işi kendisine çekici gelmeyen ya da yapacağı bir işi olmayan öğrenci, doğal olarak istenmeyen davranışlara yönelecektir. Böyle durumlarda, öğrenciye meşgul olacağı bir iş vermek ya da yapacağı işi ilginç hale getirmek gerekir. Bu süreçte öğrenciye, kayıt tutturma, rapor yazdırma, özet yaptırma, araç getirme götürme, onları koruma ve kullanma işini yapma, karartma aydınlatma işini yapma, sınıftaki işlerde yardımcı olma, sınıf dışı eğitici etkinliklere katılma gibi görevler verilebilir (Başar, 2014). Verilen bu görevleri yapan öğrenci, diğer öğrencilerin nezdinde üstün bir yer ve beğeni kazanır.

Burada, öğrenciye verilen görevin ceza gibi algılanmamasına dikkat edilmelidir. Diğer yandan istenmeyen davranışı yapan öğrenci ile konuşulmalıdır. Bu konuşma öğretmenle öğrenci arasında olmalı, konu sadece istenmeyen davranış, onun olumsuz etkileri ve çözüme yönelik olmalıdır. Okul yönetimi ve öğrencinin ailesi ile görüşme yoluyla istenmeyen davranışın önlenmesi yoluna da gidilebilmektedir. Burada okul yöneticilerinin tecrübelerinden yararlanma yoluna gidilir. Aile ile görüşmede öğretmen önce gündem oluşturmalıdır. Görüşmede, öğrencinin olumlu yönleri vurgulanarak, öğrencinin aile için çok önemli olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Öğretmen süreçte yapılması gerekenleri aile ile paylaşmalıdır. Ailenin eğitim-öğretim sürecine katılması, öğrenci velilerine eğitici seminerler verilmesi, rehberlik yapılması, okul ile aile arasında iş birliği yaratılması, çoğunlukla ceza gerektiren davranışların ortaya çıkmasını engellemektedir (Ensari ve Gündüz, 2006: 122). PDR hizmetlerinden yararlanmanın istenmeyen öğrenci davranışlarının daha profesyonelce ortadan kaldırılmasına hizmet etmesi beklenir. Araştırmalar, okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin okul iklimi üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Perry, 1993; Sexton, 1996). Burada belirtilen eylemler sırası ile yapılmasına karşın, sorun halâ devam ediyorsa yapılacak iş bu davranışları yönetmektir. Bunun için istenmeyen davranışı yapan öğrencilerin etki alanlarını daraltmak, öğretmenin daha etkin gözetim ve denetiminde bulunmasını sağlamak ve diğer öğrencilerle daha az olumsuz etkileşimde bulunmaları için onları ön sıralarda uygun yerlerde oturtmanın uygun olacağı söylenebilir.

Alanyazında, istenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri, istenmeyen davranışları yönetme stratejileri, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı geliştirilen çözüm önerileri, istenmeyen davranışlar ile baş etme stratejileri konularında çokça çalışma bulunmaktadır (Arslan, 2019; Burden, 1995; Can ve Arslan, 2018; Can ve Baksi, 2014; Cangelosi, 2016; Chemlynski, 1996; Evertson ve Emmer, 2013; Gündüz ve Can, 2013; Güven, 2020; Karadağ ve Öney, 2006; Kızıl, 2019; Şahin ve Adıgüzelli, 2015; Turan, 2019; Wragg ve Dooley, 1996). Buna karşın, öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerine ilişkin yeterli sayıda çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu araştırmanın diğer araştırmalardan farkı ve önemi, öğrenci görüşlerini esas alarak öğretmenlerin sınıftaki istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerine odaklanmasıdır. Bundan dolayı yapılan çalışma, alana ilişkin bu boşluğu doldurması açısından önemli görülmektedir.

Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, öğrenci görüşlerine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda aşağıdaki soruların yanıtı aranmıştır.

1-Öğrenci görüşlerine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerileri ne düzeydedir?

2-Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü (lise türü) değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, büyük grupların özelliklerini ve görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan araştırmalardır. Tarama modeli araştırmalar genelde, nasıl, hangi sıklıkta, ne zaman, nerede, hangi düzeyde gibi sorulara yanıt arar. Ancak neden sorusunun altında yatan gerçek nedeni ortaya koymada güçlü değildir. Bu modelde amaç, araştırma konusu ile elde edilen durumu ortaya koyarak betimleme yapmaktır. Tarama türü çalışmalarda genellikle büyük bir gruptan araştırmacı tarafından önceden belirlenen araçla bilgi toplanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015).

1.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 öğretim yılında Kırklareli ili sınırları içinde bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Meslekî Teknik Liselerde öğrenim görmekte olan 570 öğrenciden oluşmaktadır. Farklı büyüklükteki evren için kuramsal olarak örneklem büyüklüğü %5 hata düzeyi ve %95 güven düzeyine göre, 5000'lik bir evrenden 356 örneklem yeterli bulunmaktadır (Anderson, 1990; Aktaran: Balcı, 2004). Bu nedenle araştırmanın örnekleminin yeterli olduğu varsayılmıştır.

Katılımcıların % 64,6'sı kız, % 35,4'ü ise erkek öğrencidir. Bu öğrencilerin % 26'sı 9.sınıf, % 27,4'ü 10. Sınıf, %19,6 'sı 11.sınıf ve % 27 'si ise 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Yine öğrencilerin % 60,7'si Anadolu lisesi, % 23'ü Fen lisesi, % 16,3'ü de Meslekî Teknik Liselerde öğrenim görmektedir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği” yardımıyla toplanmıştır. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin çeşitli demografik özelliklerini (cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü) belirlemeyi amaçlayan 3 maddelik kişisel bilgi formu bulunmaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümü ise 5'li likert tipinde üç faktörlü 23 maddeli sorulardan oluşmaktadır. “Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği”, araştırmacılar tarafından beşli likert tipi değerlendirme sisteminde geliştirilmiştir. Literatür incelemelerinde kuramsal ve uygulamalı olarak öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutum ve davranışlarını belirleme, yönetme ve uyguladıkları stratejilere yönelik öğretmen ve yönetici gibi farklı katılımcılarla gerçekleştirilen araştırmalar yer almaktadır. Ancak araştırmanın amacı, problem cümlesi ve alt problemleri dikkate alındığında literatürde öğrenci görüşlerine göre “Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme” durumunu belirlemeyi amaçlayan bir ölçme aracına rastlanılmamıştır. Bu nedenlerle öğrenci bakışıyla Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme durumunu belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi planlanmıştır.

“Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği” geliştirme sürecinde ilk etapta 27 maddeden oluşan ölçek, uygulama sonuçlarına dayalı olarak temel bileşenler yöntemi kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizine sokulmuştur. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. KMO (0.940)

değeri .60'dan yüksek ve Barlett Sphericity testi sonucu χ^2 değeri ise 6501,995 ($p < ,000$) ise anlamlı olduğu için veriler faktör analizi yapmak için uygun bulunmuştur.

Yapılan analiz sonrası ölçek 23 maddeli ve üç faktörlü bir yapıya dönüşmüştür. Ölçeğin 23 madde üzerinden Açıklayıcı Faktör Analizi işleri tekrarlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda birinci faktörün özdeğeri 5,143 olmuş ve tek başına ölçeğin toplam varyansının % 22,359'unu karşılamıştır. İkinci alt boyutun özdeğeri 3,957'dir ve tek başına toplam varyansın % 17,204'ini karşılamıştır. Üçüncü ve son alt boyut 2,317'lik özdeğere sahiptir. Toplam üç boyut ölçeğin toplam varyansının % 49,693'nü karşılamıştır. Birinci faktör (İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme), 11 maddeden (10., 11., 13.,17., 18., 20., 22., 23., 24., 25. ve 26. maddeler) oluşmuştur. İkinci alt boyut (İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma), 7 maddeden (1., 7., 12., 14., 15., 19. ve 21. maddeler) oluşmuştur. Üçüncü faktör (İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme), ise 5 maddeden (3., 4., 5., 6. ve 9. maddeler) oluşmuştur. Ön pilot çalışmada kullanılan ölçek kapsamındaki 2., 8., 16. ve 27. maddeler ise test kapsamından çıkartılmıştır.

Test toplamda en yüksek puan alan % 27'lik grubun ortalaması 3,7899; en düşük puanı alan % 27'lik grubun ortalaması ise 2,1916 olmuştur. Bu iki ortalama arasında yapılan ilişkisiz grup "t" testinde ,001 düzeyinde anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Bu sonuçta ölçeğin genel ayırdediciliğinin çok yüksek olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayıları kullanılmıştır. Bunun için Cronbach Alfa ve Spearman Brown katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre, ölçek toplam Cronbach Alfası ,909, Spearman Brownu ,849, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme alt boyutun Cronbach Alfası ,897 Spearman Brownu, 854, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma alt boyutun Cronbach Alfası ,796 Spearman Brownu ,812, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme alt boyutun Cronbach Alfası ,657 Spearman Brownu ,614 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, ölçeğin toplam ve alt boyutların iç tutarlılıklarına dayalı güvenilirliklerinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için Kırklareli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulundan 15.10.2020 tarih ve 35523585-199-E.15323 sayılı Etik Kurulu Onayı alınmıştır. Ayrıca, Kırklareli Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 02.07.2021 tarih ve E-81588373-605.01-27640882 sayılı araştırma uygulama izni alınmıştır. Ölçekler araştırmacılarca ilgili okullara gidilerek doldurtulmuştur. Ölçekler uygulanmadan önce doldurma konusunda gerekli açıklamalar yapılmış, araştırma verileri genellikle öğrencilerin boş derslerinde toplanmıştır. Doldurulan ölçekler kodlar verilerek numaralandırılmış, numara sırasına göre, SPSS programına girişleri yapılmıştır. Verilerin girişi yapıldıktan sonra, girişlerin doğru olarak yapıp yapılmadığı kontrol edilmiş, verilerin girişinde bir sorun olmadığı kararına varıldıktan sonra analizi işlemlerine geçilmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Ölçeğinin değerlendirilmesi 5'li likert tipi olduğu için kriter $4/5 = 0,8$ 'dir. Bu doğrultuda 1,00-1,8 arasındaki ortalamalar "Hiç bir zaman", 1,81-2,62 arasındaki ortalamalar "Nadiren", 2,63-3,43 arasındaki ortalamalar "Ara sıra", 3,44-4,24 arasındaki ortalamalar "Çoğu zaman" ve 4,25-5,00 arasındaki ortalamalar "Her zaman" aralığına denk gelmektedir. Demografik verilerin analizi için frekans ve yüzdelikler bulunmuştur. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık için t (ilişkisiz grup) testi, sınıf düzeyi ve okul türü değişkenine göre de ANOVA (tek yönlü varyans analizi) testi, gruplar arasında anlamlı farklılıkların belirlenmesinde de post-hoc teknikler içinde yer alan “scheffe” testi tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS for Windows 15.0 paket programı kullanılmıştır.

2. Bulgular

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının dağılımlarının normalliği Tablo 1’de verilmiştir

Değerler	Birinci Faktör	İkinci Faktör	Üçüncü Faktör	Toplam
Aritmetik Ortalama (\bar{x})	2,8662	3,1997	3,2196	3,0952
Ortalamanın Standart Hatası	,03359	,03126	,02763	,02378
Medyan	2,8636	3,1429	3,2000	3,0333
Mod	2,09	2,57	3,20	2,51
Std. Sapma (ss)	,80191	,74635	,65958	,56773
Skewness	,330	-,093	-,011	,584
Skewness Standart Hata	,102	,102	,102	,102
Kurtosis	-,364	-,070	,170	,264
Kurtosis Standart Hata	,204	,204	,204	,204
Ranj	3,73	4,00	4,00	2,87
Minimum	1,27	1,00	1,00	2,13
Maximum	5,00	5,00	5,00	5,00
Yüzdelerik 25	2,1818	2,7143	2,8000	2,6288
Yüzdelerik 50	2,8636	3,1429	3,2000	3,0333
Yüzdelerik 75	3,3636	3,7143	3,6000	3,4946
Kolmogorov- Smirnov Tz	1,416	1,078	1,601	1,303
P	,066	,196	,512	,067
N	570	570	570	570

Tablo 1. Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Dağılımlarının normalliği

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ölçek genel toplam puanlarının dağılımlarının normalliği için yapılan Kolmogorov Smirnov z değeri 1,303’tür ve bu sonuç anlamlı değildir. Sonucun istatistiksel açıdan anlamlı olmaması dağılımın normalliğini göstermektedir. Aynı zamanda aritmetik ortalama $\bar{x}= 3,10$; medyan değeri ise 3,03’tür. Burada, aritmetik ortalama (\bar{x}) değeri ile medyan değerinin birbirine çok yakın olması da dağılımın normalliğinin bir başka ispatıdır. Bir başka yöntem ise, Skewness değerinin 1.00’in altında olmasıdır. Bunda da aynı sonuç geçerli olmuştur. Aynı durum Kurtosis basıklık değerleri içinde geçerlidir. Ölçeğin üç alt boyutu için aynı işlemler yapıldığı zaman da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği toplam puanlarının tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Ölçek Alt Boyutları	N	\bar{x}	ss
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	570	2,8662	,80191
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	570	3,1997	,65958
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme	570	3,2196	,56773
Toplam	570	3,0952	,56773

Tablo 2. Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Toplam Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerine ilişkin öğrenci görüşlerinin toplam aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,09$ ’dur ve bu değer, ölçeğin değerlendirme sistemine göre “ara sıra” kategorisine girmektedir. Alt boyutlar içinde en yüksek ortalama Faktör 3’e ($\bar{x}=3,21$) aittir. Bunu $\bar{x}=3,19$ ile Faktör 2 ve son sırada $\bar{x}=2,86$ ’lık ortalama ile Faktör 1 izlemiştir. Bu ortalamaların hepsi “ara sıra” değerlemesi içine girmiştir. Burada, öğrenciler öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetebilme becerisini “orta” düzeyde algılamışlardır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği puanlarına ilişkin “t” testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	sd	p
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	Kız	368	2,8456	,79736	-,827	568	,409
	Erkek	202	2,9037	,81077			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	Kız	368	3,2011	,72002	,058	568	,954
	Erkek	202	3,1973	,79390			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme	Kız	368	3,1875	,63808	-1,573	568	,116
	Erkek	202	3,2782	,69484			
Toplam	Kız	368	3,0781	,54960	-,972	568	,331
	Erkek	202	3,1264	,59950			

* p<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre, Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği “t” Testi Sonuçları

Tablo 3’te görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre, Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Toplam ve alt boyut puanları için yapılan “t” testinde, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>,05$). Burada, erkeklerin algıladıkları öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisi, kızlarla yaklaşık aynı düzeydedir.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Ölçekler	Sınıf	N	\bar{x}	ss	sd	F	p
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	9.sınıf	148	3,1923	,79157	3-566	15,305	,000***
	10. sınıf	156	2,8427	,78647			
	11.sınıf	112	2,5519	,71973			
	12.sınıf	154	2,8052	,77950			
	Toplam	570	2,8662	,80191			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	9.sınıf	148	3,4180	,83550	3-566	9,341	,000***
	10. sınıf	156	3,1355	,71710			
	11.sınıf	112	2,9490	,71412			
	12.sınıf	154	3,2375	,64205			
	Toplam	570	3,1997	,74635			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme	9.sınıf	148	3,3284	,72281	3-566	2,302	,076
	10. sınıf	156	3,1795	,60029			
	11.sınıf	112	3,2393	,55853			
	12.sınıf	154	3,1416	,71068			
	Toplam	570	3,2196	,65958			
Toplam	9.sınıf	148	3,3129	,61630	3-566	12,240	,000***
	10. sınıf	156	3,0526	,53378			

11.sınıf	112	2,9134	,47768
12.sınıf	154	3,0614	,55366
Toplam	570	3,0952	,56773

* p<,05 **p<,01 ***p<,00

Tablo 4. Öğrencilerin Sınıf Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

Tablo 4'te görüldüğü gibi sınıf değişkenine göre, Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği toplam ve alt boyut toplam puanları için yapılan tek yönlü varyans analizinde (ANOVA), üçüncü faktör dışında istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sınıf düzeyi, Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeğinin birinci faktörün % 7,5'ini, ikinci faktörün % 4,7'sini ve ölçek toplamının % 6,1'ini karşılamaktadır.

ANOVA'da anlamlı sonuçlar elde edilmesinden sonra, varyansların homojen çıkması üzerine tamamlayıcı hesaplardan scheffe testi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Bağımlı Değişken	(I) sınıf	(J) sınıf	Ortalama Fark	Std. Hata	Sig.
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	9.sınıf	10. sınıf	,34960(*)	,08873	,002**
		11.sınıf	,64031(*)	,09685	,000***
		12.sınıf	,38707(*)	,08901	,000***
	10. sınıf	9.sınıf	-,34960(*)	,08873	,002**
		11.sınıf	,29071(*)	,09577	,027*
		12.sınıf	,03746	,08784	,980
	11.sınıf	9.sınıf	-,64031(*)	,09685	,000***
		10. sınıf	-,29071(*)	,09577	,027*
		12.sınıf	-,25325	,09603	,075
	12.sınıf	9.sınıf	-,38707(*)	,08901	,000***
		10. sınıf	-,03746	,08784	,980
		11.sınıf	,25325	,09603	,075
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	9.sınıf	10. sınıf	,28242(*)	,08382	,010**
		11.sınıf	,46897(*)	,09148	,000***
		12.sınıf	,18048	,08408	,204
	10. sınıf	9.sınıf	-,28242(*)	,08382	,010***
		11.sınıf	,18655	,09047	,237
		12.sınıf	-,10195	,08298	,680
	11.sınıf	9.sınıf	-,46897(*)	,09148	,000***
		10. sınıf	-,18655	,09047	,237
		12.sınıf	-,28850(*)	,09071	,018*
	12.sınıf	9.sınıf	-,18048	,08408	,204*
		10. sınıf	,10195	,08298	,680
		11.sınıf	,28850(*)	,09071	,018*
Toplam	9.sınıf	10. sınıf	,26031(*)	,06330	,001***
		11.sınıf	,39946(*)	,06909	,000***
		12.sınıf	,25145(*)	,06350	,001***
	10.sınıf	9.sınıf	-,26031(*)	,06330	,001***
		11.sınıf	,13915	,06832	,247
		12.sınıf	-,00885	,06266	,999
	11.sınıf	9.sınıf	-,39946(*)	,06909	,000***
		10. sınıf	-,13915	,06832	,247
		12.sınıf	-,14801	,06850	,199

12.sınıf	9.sınıf	-,25145(*)	,06350	,001***
	10. sınıf	,00885	,06266	,999
	11.sınıf	,14801	,06850	,199

Tablo 5. Öğrencilerin Sınıf Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Puanları İçin Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 5'te görüldüğü gibi, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme boyutunda 9. sınıfların ölçek ortalaması, diğer tüm sınıf düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksektir (.01 düzeyinde). 10. sınıfın aritmetik ortalaması da, 11. sınıfın ortalamasından anlamlı derece de daha yüksektir. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma boyutunda 9. sınıfların ölçek ortalaması, 10. ve 11. sınıf düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksektir (.01 düzeyinde). Scheffe testi sonucuna göre, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme alt boyutu ve ölçek toplam puanları, sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemiştir.

Öğrencilerin lise türü değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Ölçekler	Sınıf	N	\bar{x}	ss	sd	F	p
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	Mesleki Teknik Lise	93	3,3001	,82243	2-566	26,371	,000***
	Anadolu Lisesi	346	2,6915	,73966			
	Fen Lisesi	131	3,0194	,80281			
	Toplam	570	2,8662	,80191			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	Mesleki Teknik Lise	93	3,3641	,73102	2-566	6,782	,001***
	Anadolu Lisesi	346	3,1086	,72766			
	Fen Lisesi	131	3,3239	,77314			
	Toplam	570	3,1997	,74635			
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme	Mesleki Teknik Lise	93	3,2495	,74054	2-566	,162	,850
	Anadolu Lisesi	346	3,2197	,62217			
	Fen Lisesi	131	3,1985	,69835			
	Toplam	570	3,2196	,65958			
Toplam	Mesleki Teknik Lise	93	3,3045	,59151	2-566	12,504	,000***
	Anadolu Lisesi	346	3,0066	,53033			
	Fen Lisesi	131	3,1806	,59763			
	Toplam	570	3,0952	,56773			

* p<,05 **p<,01 ***p<,001

Tablo 6. Öğrencilerin Lise Tür Değişkenine Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Puanları İçin Yapılan ANOVA Sonuçları

Yapılan analizler sonucunda lise tür değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizinde (ANOVA), İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme alt boyutu dışındaki boyutlarda ,001 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Burada, öğrencilerin algıladıkları öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerileri lise türüne göre farklılık göstermiştir. Lise türü değişkeni, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme ölçeği, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme alt boyutunun % 8,5'ini, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma alt boyutunun % 2,3'ünü ve ölçek toplamının % 4,2'sini karşılamaktadır.

ANOVA'da anlamlı sonuçlar elde edilmesinden sonra, varyansların homojen çıkması üzerine tamamlayıcı hesaplardan scheffe testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

Bağımlı Değişken	(I) lisetür	(J) lisetür	Ortalama Fark	Standart hata	p
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme	Mesleki Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,60856(*)	,08975	,000***
		Fen Lisesi	,28067(*)	,10419	,027*
	Anadolu Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,60856(*)	,08975	,000***
		Fen Lisesi	-,32789(*)	,07882	,000***
	Fen Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,28067(*)	,10419	,027*
		Anadolu Lisesi	,32789(*)	,07882	,000***
İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma	Mesleki Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,25547(*)	,08630	,013*
		Fen Lisesi	,04017	,10019	,923
	Anadolu Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,25547(*)	,08630	,013*
		Fen Lisesi	-,21529(*)	,07580	,018*
	Fen Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,04017	,10019	,923
		Anadolu Lisesi	,21529(*)	,07580	,018*
Toplam	Mesleki Teknik Lise	Anadolu Lisesi	,29794(*)	,06501	,000***
		Fen Lisesi	,12394	,07547	,260
	Anadolu Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,29794(*)	,06501	,000***
		Fen Lisesi	-,17400(*)	,05710	,010**
	Fen Lisesi	Mesleki Teknik Lise	-,12394	,07547	,260
		Anadolu Lisesi	,17400(*)	,05710	,010**

Tablo 7. Öğrencilerin Lise Türü Değişkenine Göre Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Yönetme Ölçeği Puanları İçin Yapılan Scheffé Testi Sonuçları

Tablo 7’de görüldüğü gibi, İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önleme alt boyutunda Meslek Teknik Lise öğrencilerinin ölçek ortalaması, diğer tüm lise türlerinden anlamlı derecede daha yüksektir (.05). Anadolu lisesi öğrencilerinin de puan ortalaması, diğer lise türlerinden daha düşük düzeydedir.

İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Tepkide Bulunma alt boyutunda, Meslek Teknik Lisesi öğrencilerinin, ölçek ortalaması, Anadolu Lisesi öğrencilerinininkinden daha yüksek, Ancak, Fen Lisesi öğrencilerinkiyile eşit düzeydedir. Ölçek toplamda ise, Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin puan ortalaması, Anadolu lisesi öğrencilerinininkinden .001 düzeyinde anlamlı derecede daha yüksektir. Fakat Fen Lisesi öğrencilerinkiyile eşit düzeydedir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin puan ortalaması da, diğer iki lise türünden anlamlı derecede daha düşüktür.

Sonuç

Öğrencilere göre öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerini “ara sıra” yerine getirmektedirler. Burada, öğrenciler öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetebilme becerilerini “orta” düzeyde bulmuşlardır. Bu durum alt boyutlar için de benzer sonuçlar vermiştir. Oysa öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme konusunda yüksek düzeyde bir beceriye ve yeterliliğe sahip olmaları beklenmektedir. Benzer yönde yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında, (Gündüz ve Can, 2013; Can ve Arslan, 2018) öğretmenlerin, öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik ilkelere ve eğitim-öğretime yönelik ilkeler ile sınıf yönetimi ilkelere “orta düzeyde” uygun davrandıkları görülmektedir. Diğer yandan öğretmenler

kendilerini istenmeyen davranışları yönetme konusunda yeterli görmektedirler (Gündoğdu, 2013). Sınıfta istenmeyen davranışların önüne geçilmesinde ve yönetilmesinde, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerilerinin önemli bir yeri vardır. Kuşkusuz, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetebilmeleri için sınıf yönetimi alanında iyi yetişmiş olması gerekir (Demirtaş, 2005). Ancak, öğretmenlerin kalabalık sınıflarda öğretim yapmaları, fiziksel ortamın yetersizliği, okul ve sınıf yöneticilerinin ilgisizliği, programların sürekli değişmesi ve uygulanmasındaki güçlükler ile günlük ders sürelerinin fazlalığına bağlı değişik sorunlar yaşamaları (Gündüz ve Can, 2011), istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetilmesini güçleştirebilir.

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını doğru olarak yönetebilmesi için onların bu konudaki bilgi, beceri ve donanımlarının artırılması gerekir. Aksi durumda istenmeyen öğrenci davranışları doğru olarak yönetilemez ve bu durum öğrencileri olumsuz etkiler. Örneğin: İstenmeyen bir davranış gösteren öğrencinin, bu durumunu düzeltme adına, öğretmenin davranışı değil de öğrenciyi hedefe alması durumunda sorun çözülemeyeceği gibi, bundan hem öğrenci hem de diğer öğrenciler olumsuz etkilenebilir.

Öğretmenlerin sınıf içinde sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, arkadaşlarını şikâyet etme, sınıfta izin almadan konuşma, ders dışı şeylerle uğraşma, (Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014), dikkat eksikliği, ilgisizlik, izinsiz konuşma, arkadaşlarıyla tartışma, saygısızlık (Can ve Baksı, 2014), ders akışını bozma, derse ilgisizlik, iletişim bozuklukları gösterme (Yumuşak ve Balci, 2018), fiziksel ve sözel şiddet, arkadaşlarını rahatsız edici davranışlarda bulunma, sınıf kurallarına uymama (Arslan, 2019), şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca, benzer şekilde derse ilgisiz olma, kopya çekme, öğretmene karşı saygısızlık, sorumluluk üstlenmeme, dersin düzenini bozma (Çankaya ve Çanakçı, 2011), küfürlü konuşma, derste izinsiz konuşma (Çetin, 2013), söz verilmeden konuşma, arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme ve derste dersti takip edemeyecek bir biçimde fısıldama ya da gizli konuşma (Yoleri, Bitir, Kara ve Atlı, 2018), gibi istenmeyen davranışlar da belirtilmektedir. Burada sıralanan istenmeyen davranışlar, sınıf ortamında eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediğinden öğretmenlerin bu davranışları yönetebilme becerisine sahip olmaları önemlidir. Aksi durumda sınıf ders yapılan bir ortam olmaktan çıkar. Can ve Baksı'nın (2014) belirttiği gibi, öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışları öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısını doğrudan etkilemekte ve bu durumda öğretmenlerin de sınıfa karşı tutum ve davranışları değişmektedir. Öğretmenlerin sınıfta öğrencilere yönelik farklı tutum ve yaklaşım sergilemeleri ise Saygılı ve Gürşimşek'in (2008) belirttiği gibi öğrencilerin sınıf içinde istenmeyen davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır. Bilinmesi gerekir ki, sınıf ortamının dinamikliği, derslerin özellikleri, öğretmenlerin derslerde kullandıkları yöntem ve teknikler ile öğrencilerin yaşları dikkate alındığında, öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşma olasılıkları oldukça yüksektir. Öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş edebilmesi, istenmeyen davranışları yönetme sürecini doğru bilmesine ve yönetebilmesine bağlıdır. Bu da, öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterliklerine sahip olmasına, sınıf yönetimi konusunda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim sürecinde yeterli düzeyde eğitim almış olmalarına bağlıdır. Öğretmenlerin sınıflarını etkili bir biçimde yönetebilmeleri için, sağlam bir meslek bilgisine, genel kültüre, konu alanı bilgisine ve sınıf yönetimi becerisine sahip olması gerekir (Gündüz ve Can, 2013). Bu bağlamda, öğretmenlerin gerek hizmet öncesinde gerekse hizmet içinde sınıf yönetimi becerileri konusunda yetiştirilmeleri, sürekli meslekî gelişimlerinin sağlanması, öğretmen yetiştirme sisteminin gözden geçirilmesi faydalı olabilir. Unutulmamalı ki,

istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetilmesi sürecinde, öğretmenlerin tecrübelerinin de önemli bir rolü vardır. Bu konuda Ekici ve Ekici (2014) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, yeni ve deneyimsiz öğretmenlerin deneyimli öğretmenlere göre daha fazla istenmeyen öğrenci davranışlarına maruz kaldıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuç, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde sınıf yönetimi kapsamında istenmeyen öğrenci davranışları konusunda teorik ve uygulamalı olarak daha iyi yetiştirilmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenler, sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlarına karşı farklı stratejiler kullanmaktadırlar. Sezer'in (2018) belirttiği gibi, öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışı öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Literatüre göre, sınıf içerisinde istenmeyen davranışlarla karşılaşan öğretmenlerin, sözlü uyarma, sınıf kurallarını hatırlatma, öğrenciye sorumluluk verme, ismi ile hitap etme, öğrenci ile göz teması kurma ve sevdiği şeylerden mahrum etme (Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014), sözle uyarma, ceza verme, yüksek sesle kızma, mimiklerle uyarma, yüz yüze konuşma ve kurallara uyunca ödül verme (Yumuşak ve Balcı, 2018), öğrenciye adıyla seslenme (Yılmaz, 2008), rehberlik-danışmanlık yapma, yüzleştirme, ödüllendirme, sosyal destek sağlama (Çankaya ve Çanakçı, 2011), sözlü uyarma, beden dilini kullanma ve sınıf dışında konuşma (Can ve Baksi, 2014), gibi enstrümanları kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu enstrümanları kullanma sıklığına bakıldığında da daha çok kısa süreli çözüm getiren enstrümanların kullanıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin bireysel sorunları sınıf ortamına getirmesi doğru bir davranış değildir. Bu konuda öğrenciler, birebir ve ders dışında görüşmenin kendilerini daha çok olumlu etkilediğini, ama sınıf içinde uygulanan cezanın ise kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir (Şahin ve Arslan, 2014). Bu hassas konu öğretmen tarafından bütün incelikleriyle bilinmeli ve uygulanmalıdır. Çünkü etkili sınıf yönetimi, sınıfta öğrencilerin etkili öğrenmelerini sağlamada önemli bir yere sahiptir (Fidler, 2002; Marzano ve Marzano, 2003; Wang, Haertel ve Walberg, 1993). Nārhi, Kiiski ve Savolainen'in (2017) araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin öğrencilerden beklentilerini açık bir şekilde ifade etmesi ve onlara olumlu geri bildirimlerde bulunması sınıf ortamında yüksek orandaki olumsuz davranışları azaltmaktadır. Oliver, Wehby ve Reschly'in (2011) bulgularında ise, öğretmenlerin olumlu sınıf yönetimi uygulamalarının sınıftaki sorunlu davranışları azaltmada önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ancak, Egeberg ve McConney'e (2018) göre öğrenciler, kendilerini anlamayan, öğrencilere hükmetmeye çalışan ve ne öğrendiklerini umursamayan öğretmenlere karşı olumsuz davranışlar sergilemektedirler. Görüldüğü gibi, öğretmenlerin sınıf içi tutum, davranış ve yaklaşımları öğrenci davranışları üzerinde önemli etkilere sahiptir.

İstenmeyen davranışı giderme süreci doğru yönetilmediğinde, yeni istenmeyen davranışlar ortaya çıkabilecektir. Diğer bir ifadeyle doğru yönetilmeyen istenmeyen bir davranış, yeni bir istenmeyen davranış üretir. Böyle bir durumda öğretmen enerjisinin çok önemli bir kısmını istenmeyen davranışlarla mücadelede harcayacaktır. Bu da sınıf ortamının daha çok olumsuz bir duruma gelmesi anlamına gelir. Bu olumsuzlukta, sınıfta etkili bir öğrenme öğretme süreci gerçekleşmeyecek, öğretmen eğitim öğretim için harcayacağını enerjisini ve zamanını istenmeyen davranışlar için harcayacaktır. Can'a (2022) göre, sınıf yönetimi sosyal, eğitsel ve psikolojik faktörlerden doğrudan etkilenmektedir. Sosyal faktörler arasında aile, toplumun norm ve değerleri, uzak ve yakın çevre, ailenin, çocuğun ve toplumun beklentileri ile kitle iletişim araçları yer almaktadır. Eğitsel faktörler olarak okul yönetimi, öğretmen, eğitim programı, sınıf ortamı ve sınıf kuralları sıralanabilir. Psikolojik faktörler ise öğretmen ve öğrenci davranışlarıdır. Öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi ve sınıf yönetme becerilerinin bu faktörleri iyi bilmelerine ve

yönetmelerine bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları, sınıf yönetimi modelleri ve sınıf yönetimini etkileyen faktörler konusunda hizmet öncesi ve hizmet içinde yeterliklerinin sağlanması, sınıf içindeki istenmeyen öğrenci davranışları ile mücadelesine olumlu katkılar sağlayabilir. Ancak, Huhtala ve Vesalainen'in (2017) belirttiği gibi hizmet içi eğitim, öğretmenlerin sınıf içinde gereksinim duydukları mesleki yeterliklerin kazandırılması ve okuldaki eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlarla baş etmeyi sağlayacak içerikte ve nitelikte olmalıdır.

Cinsiyet değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme durumuna ilişkin öğrenci görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Burada, erkeklerin algıladıkları öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisi, kızlarla yaklaşık aynı düzeydedir. Bunda, öğrencilerin aynı yaş grubunda bulunmalarının ve yaşantılarının birbirinden çok da farklılaşmamış olmalarının etkisinin olduğu düşünülebilir. Ayrıca, öğretmenin istenmeyen davranışa karşı gösterdiği tepkinin kız veya erkek öğrenciye göre farklılık göstermemesinin etkili olduğu söylenebilir. Bundan dolayı, kız ve erkek öğrenciler, öğretmenin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmede gösterdiği tutum, davranış ve eylemleri aynı şekilde görmüşlerdir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin istenmeyen davranışları yönetme becerilerinin cinsiyete göre farklılık göstermeyeceğini ortaya koymaktadır. Yani öğretmenlerin gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içi eğitimlerinde sınıf yönetimine yönelik aldıkları eğitimler evrensel niteliklere uygun olarak verilmekte/verilmesi gerekmekte, cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Ancak, öğretmenlerin sınıf içinde istenmeyen davranış sergileyen kız ve erkek öğrencilere göstereceği bazı tepkiler ve yönetim davranışları öğrencilerin özelliklerine göre farklılık gösterebilir.

Sınıf düzeyi değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre, istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme alt boyutunda 9. sınıf öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin algıları, diğer tüm sınıf düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca 10. sınıf öğrencilerinin, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin algıları da, 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı derece de daha yüksektir. İstenmeyen öğrenci davranışlarına tepkide bulunma boyutunda 9. sınıf öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin algıları, 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Burada sınıf düzeyi düşük olan öğrencilerin, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin görüşleri, sınıf düzeyi yüksek olanlara göre daha yüksektir. Bunda, küçük sınıflardaki öğrencilerin, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmelerini yeterli görmelerinin etkisinin olduğu söylenebilir. Araştırma sonucuna göre, istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme alt boyutu ve ölçek toplam puanları, sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemiştir.

Lise türü değişkenine göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin öğrenci görüşleri arasında, ölçek toplam ve istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ancak istenmeyen öğrenci davranışlarına tepkide bulunma ve istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Burada, istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme alt boyutunda, Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin öğrenci görüşleri, diğer tüm lise türlerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Bunda Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine

ilişkin beklentilerinin diğer lise türü öğrencilerinden düşük olmasının etkisinin olduğu düşünülebilir. Anadolu lisesi öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin görüşleri, diğer lise türlerinden daha düşük düzeydedir. Bunun nedeni, Anadolu lisesi öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin beklentilerinin yüksek olması ile açıklanabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarına tepkide bulunma alt boyutunda, Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin görüşleri, Anadolu Lisesi öğrencilerinininkinden daha yüksektir. Burada da Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına tepkide bulunmalarına ilişkin düşük beklentilerinin etkisi olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin genel öğrenci görüşlerine göre, Mesleki Teknik Lise öğrencilerinin öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme becerisine ilişkin görüşleri, Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme yeterliklerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu düzeyin en azından çoğu zaman olması beklenirdi. Dolayısıyla bu düzey bu anlamda yeterli bulunmamaktadır. Buna göre, öğretmenleri istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetme konusunda daha yeterli hale getirecek eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir. Bu amaçla, öğretmen eğitiminde, hem hizmet öncesinde hem de hizmet içi eğitim etkinliklerinde, istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetilmesine yönelik teorik ve pratik eğitime yeterince yer verilmelidir. Öğretmen yeterliklerini daha da geliştirebilmek için, öğretmen yetiştirme politikaları, müfredatı ve uygulamalarına ilişkin yeni bir düzenlemeye gidilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (1992). *İşbirlikli öğrenme: Kuram, araştırma ve uygulama*. Uğurel Matbaası.
- Akar, H., Erden, F. T., Tor, D. ve Şahin, İ. T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 792-806.
- Arslan, M. (2019). *Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışları yönetme stratejilerine ilişkin bir inceleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Aslan, H. ve Baydın Aslan, A. H. (2022). Sınıf ortamının fiziksel düzenlenmesi. İ.Gül ve Y. Gündüz (Edt.). *Sınıf yönetimi* (2. Baskı, s.72-91) içinde. Pegem Akademi.
- Ataman, A. (2001). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve önlemler. L. Küçükahmet, (Ed.). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* (s.171-191) içinde. Nobel Yayınları.
- Aydın, A. (2015). *Sınıf yönetimi*. Pegem Akademi.
- Aytaç, T. (2014). Sınıf kuralları. T. Argon ve Ş. Sezgin Nartgün (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s.53-56) içinde. Maya Akademi.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Yayıncılık.
- Başar, H. (2014). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık
- Bull, S. L. & Solity, J. E. (1987). *Classroom management: Principle to practice*. New York: Routledge.
- Burden, P. E. (1995). *Classroom management and discipline, methods to facilitate cooperation and instruction*. Longman Publishers.

- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Eğitim yönetiminde yeni yapı ve davranış*. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, E. (2022). Sınıf yönetimini etkileyen değişkenler. İ.Gül ve Y. Gündüz (Edt.). *Sınıf yönetimi* (2. Baskı, s.16-37) içinde. Pegem Akademi.
- Can, E. ve Baksi, O. (2014). Öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), (Özel Sayı), 86-101.
- Can, E. ve Arslan, B. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterliklerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(18), 195-219.
- Cangelosi, J. S. (2016). *Sınıf yönetimi stratejileri-öğrencilerin iş birliği yapmalarını sağlama ve bu iş birliğini devam ettirme*. R. Hoş ve M. Toprak (Çev. Edt.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Chemlynski, C. (1996). Discipline as teaching. The education digest. *Ann Arbor*, 3, 42-44.
- Charles, C. M. (1996). *Building classroom discipline*. Longman.
- Çankaya, İ. ve Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies Education*, 6(2), 307-316.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1), 255-269.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2011). İlköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına ve bunların çözüm yollarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 61-78.
- Egeberg, H., & McConney, A. (2018). What do students believe about effective classroom management? A mixed-methods investigation in Western Australian high schools. *The Australian Educational Researcher*, 45, 195-216. <https://doi.org/10.1007/s13384-017-0250-y>.
- Ekici, R. ve Ekici, A. (2014). Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının ilköğretim ve ortaokullarda karşılaştırmalı incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(59), 107-117.
- Elma, C. (2021). Sınıf içi istenmeyen davranışlar ve yönetimi. T. Argon ve Ş. Sezgin Nartgün (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s.193-224) içinde. Pegem Akademi.
- Ensari, H. ve Gündüz, Y. (2006). *İlköğretim okullarında yönetim ve kalite*. Morpa Kültür Yayınları.
- Evertson, C. M., & Emmer, E. T. (2013). *Classroom management for elementary teachers*. Pearson Education.
- Fidler, P. (2002). *The relationship between teacher instructional techniques and characteristics and student achievement in reduced size classes*. <https://eric.ed.gov/?id=ED473460> adresinden erişilmiştir.
- Gül, İ. (2022). Sınıfta öğretim ortamı ve demokrasi. İ.Gül ve Y. Gündüz (Edt.). *Sınıf yönetimi* (2. Baskı, s.150-167) içinde. Pegem Akademi.
- Gündoğdu, S. (2013). *İlköğretim ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejiler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

- Gündüz, Y. (2022). Sınıfın ilişki düzeni. İ.Gül ve Y. Gündüz (Edt.). *Sınıf yönetimi* (2. Baskı, s.168-187) içinde. Pegem Akademi.
- Gündüz, Y. ve Can, E. (2011). Öğretmenlerin eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları algılama düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 745-774.
- Gündüz, Y. ve Can, E. (2013). Öğrenci görüşlerine göre ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi ilkelerine uyma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3), 419-446.
- Güven, E. (2020). *Ortaokul öğretmenlerinin sınıfta karşılaştığı disiplin sorunları ve bunlara çözüm bulma stratejileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Huhtala A., & Vesalainen, M. (2017). Challenges in developing in-service teacher training: Lessons learnt from two projects for teachers of Swedish in Finland. *Apples-Journal of Applied Language Studies*, 11(3), 55-79. <http://dx.doi.org/10.17011/apples/urn.201712104584>.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1982). The effects of cooperative and individualistic instruction on handicapped and nonhandicapped students. *The Journal of Social Psychology*, 118, 257-268.
- Karadağ, E. ve Öney, A. (2006). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 119-134. <https://www.hayefjournal.org/Content/files/sayilar/104/119.pdf>
- Kerry, M., & Nelson, M. (1989). *Strategies for maning behavior problems in the classroom*. Macmillan Pub. Co.
- Kızıl, A. (2019). *Öğretmenlerin görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışları ve geliştirdikleri çözüm önerileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Marzano, R. J., & Marzano, J. S. (2003). The key to classroom management. *Educational Leadership*, 61(1), 6-17.
- Memişoğlu, S. P. (2010). *Sınıfta iletişim süreci*. M. Şişman ve S.Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (1. Baskı, s.134-145) içinde. Pegem Akademi.
- Moore, K. (1992). *Classroom teaching skills*. New York: Mc Graw- Hill.
- Närhi, V., Kiiski, T., & Savolainen, H. (2017). Reducing disruptive behaviours and improving classroom behavioural climate with class-wide positive behaviour support in middle schools. *British Educational Research Journal*, 43(6), 1186-1205. DOI: 10.1002/berj.3305
- Oliver, R. M., Wehby, J. H., & Reschly, D. J. (2011). Teacher classroom management practices: Effects on disruptive or aggressive student behavior. *Campbell Systematic Reviews*, 7(1), 1-55. <https://doi.org/10.4073/csr.2011.4>.
- Özer, B., Bozkurt, N. ve Tuncay, A. (2014). İstenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin kullandıkları başa çıkma stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1(2), 152-189.
- Perry, N. S. (1993). *School counseling*. G. R. Walz ve J.C. Bleuer (Eds.), *Counselor efficacy: Assessing and using counseling outcome research*, (1st edition, p.37-49). Ann Arbor.
- Saygılı, G. ve Gürşimşek, I. (2008). Sınıfta istenmeyen davranışlara ilişkin öğrenci görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 152-159.
- Sexton, T. L. (1996). The relevance of counseling outcome research: Current trends and practical implications. *Journal of Counseling Development*, 74, 588-589.

- Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi tutumlarının öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkileri: Fenomenolojik bir çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534-549.
- Sezer, Ş. ve Can, E. (2022). Sınıf yönetimine ilişkin nitel araştırmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 298-327. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1069563>.
- Stevenson, D. L. (1991). Deviant students as a collective resource in classroom control. *Sociology of Education*, 64(2), 127-133.
- Şahin, M. ve Adıgüzel, Y. (2015). Sınıf yönetimi sürecinde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 799-816.
- Şahin, S. ve Arslan, M. C. (2014). Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullanılan öğretmen stratejilerinin öğrenciler üzerindeki etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1399- 1415.
- Turan, A. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlara karşı kullandıkları stratejiler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Wang, M. C., Haertel, G. D., & Walberg, H. J. (1993). Toward a knowledge base for school learning. *Review of Educational Research*, 63(3), 249-294.
- Wong, H. K., Wong, R.T., Jondhal, S. F., & Ferguson, O. F. (2019). *Sınıfı yönetimi*. Z. Kaplan, S. Kalafat, T. Babacan ve Z. S. Ertem (Çev.), Nobel Yayıncılık.
- Wragg, E. C., & Dooley, P. A. (1996). Class management during teaching practice. E. C. Wragg (Ed.), *Classroom teaching skills* (1st edition, p.21-46) içinde. Routledge.
- Yiğit, B. (2010). *Sınıfta disiplin ve öğrenci davranışının yönetimi*. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (1. Baskı, s.78-93) içinde. Pegem Akademi.
- Yılmaz, N. (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-38.
- Yolcu, S., Bitir, T., Kara, M., & Atlı, Y. (2018). Birinci sınıf öğretmenlerinin sınıflarında gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2602-2613. doi:10.14687/jhs.v15i4.4676
- Yumuşak, G. ve Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkma yöntemleri ve bu yöntemlerin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(40), 223-254.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.